



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Duplici conclusione, proposita difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

tunc primò ferret auxilium, pronos ad ingratitude[m] A
Ad filios non ignorans. Verè enim advespera[re]bat, &
inclinata erat jam dies; recesserat paululum Sol iusti-
tie, ita ut exiguus nimis splendor ejus aut calor esset in
terris. Nam & lux divina notitia parva admodum e-
rat, & abundante iniquitate, fervor refriguerat cha-
ritatis. Tam non apparebat Angelus, non loquebatur
Propheta, cessabant velut desperatione victi, prænimia
utique duritia hominum & obstinatione.

39 Dico secundò: Conveniens fuit Incarnatio-
nis mysterium non differri usque ad finem mun-
di, sed multò ante illum fieri. Ita D. Thomas hic
art. 6. & patet ex suprà dictis: sicut enim perti-
nuit ad dignitatem hujus mysterii, ut aliquandiu
expectaretur & prædiceretur; ita & ne tanta ef-
fer ejus dilatio, ut jam & mores hominum essent
omnino corrupti, & fides ejus protus amissa, ac
spes quali desperata, quod contigisset, si usq[ue] ad
finem mundi dilatum esset: quod facillè crederet
quicumque corruptionem morum, tam in lege
naturæ, quam in lege scripta, cum ad fines suos
devenissent, consideraverit. Unde sicut Sol in
medio planetarum positus est, ut superiores &
inferiores illuminare posset, ita Christus verus
Sol iustitiæ, in medio annorum venire, & mun-
do se manifestare voluit, juxta illud Abacuc. 3.
in medio annorum notum facies, ut sæcula anterio-
ra, per fidem suæ Incarnationis futuræ illumina-
ret, & sequentia per doctrinam evangelicam ab
ejus ore promanatam illustraret, & per Sacra-
menta ab ipso instituta sanctificaret.

40 Observandum tamen est, quod licet dicatur
Incarnatio facta in medio annorum, non pro-
pterea putandum est, esse factam in medio tem-
poris mathematicè, ita ut tantum super sit anno-
rum post illam, quantum præcessit (nam omni-
no incertus est ultimus finis mundi, sicut & ju-
dicii dies, & poterit contingere quod plures an-
ni transierant post Christi adventum, quam fue-
rint ante ipsum vel è contra quod sint paucio-
res) sed dicitur esse facta in medio annorum,
quia non est facta in principio, vel in fine tem-
poris; quod enim est inter duos terminos, dicitur
in medio, quamvis magis distet ab uno ter-
mino, quam ab alio: quæ ratione etiam dici so-
let aliquid factum in medio populi, si non est fa-
ctum in uno aut alio angulo, aut tantum coram
aliquibus, sed palam apud plures, quamvis isti
non sint medietas populi.

DISPUTATIO IV.

De necessitate Incarnationis.

Ad articulum 2. D. Thoma.

Licet quidquid est necessarium, sit simul
conveniens, non tamè omne quod est con-
veniens, est simul necessarium, subindeque
declaratà Incarnationis convenientiâ, insuper,
& consequenter, ejus necessitas ad exhibendam
Deo condignam satisfactionem, hic exponen-
da est, & celebres difficultates, quæ de Christi
satisfactione hic agitari solent, exactè sunt di-
scutiendæ & explicandæ.

ARTICULUS I.

An homo purus sit impotens ad satisfaciendum
de condigno pro suo vel alieno peccato mortali,
quæ adeo ad exhibenda Deo condignam satis-
factionem pro peccatis hominum, necessarium
fuit Deum incarnari, seu alienam naturam
assumere?

Titulus clarus est, patet enim primò nos-
qui de homine puro, per exclusionem uni-
nis personalis ad Deum, hoc est de homine
Deo: non verò de homine puro, per exclusio-
nem gratiæ & anxiliis supernaturalis, id est ius-
tis naturalibus constituto. Constat etiam, non
solum hic agere de satisfactione pro peccato
mortali, sive proprio, sive alieno; purum enim
hominem pro suo peccato veniali de condigno
satisfacere posse, communior Theologorum
sententia est, de qua in Tractatu de penitentia
dicemus, & ex dicendis in decursu hujus arti-
culi, manifestè patebit. Tertiò liquet nos hic non
loqui de Incarnatione strictè sumpta, seu prop-
idem est ac carnis à Verbo assumptionem, sed large
accepta, prout significat assumptionem naturæ
creatæ, sive angelicæ, sive humanæ: potuit enim
Verbum, vel alia Trinitatis persona, absque
assumptione carnis satisfacere de condigno pro
peccato humani generis, assumendo scilicet na-
turam angelicam, vel animam rationalem, ab-
que materia, seu carne, & eâ mediante actum
finitè meritorios & satisfactorios elicere. Deni-
que non agimus hic de satisfactione rigoris,
seu quæ observet omnes leges strictæ & rigoris
iustitiæ (hanc enim omnes fere fatentur à puro
homine exhiberi non posse) sed solum de condi-
gna & æquali, per quam redditur æquivalens
debito: hanc enim posse offerri à puro homine
pro peccato mortali, vel suo, vel saltem alieno,
D contendunt aliqui, quos sequentibus conclusio-
nibus referemus ac refellemus.

S. I.

Duplici conclusione, proposita difficultas res-
olvitur.

Dico primò: Pura creatura, quantumcumque
gratiâ exornata, nequit pro suo peccato
mortali condignam exhibere satisfactionem. Ita
contra Scotum, Paludanum, Durandum, Ricar-
dum, & alios, quibus aliqui adjungunt Cajeta-
num, quem tamen ab hac sententia liberat, & in
nostram trahit Aravius in præfati, num. 24.

E Hanc conclusionem, aliis rationibus ut fuit
bus explosis, probat in primis Vázquez hic disp.
2. hoc argumento. Illa satisfactio non est per-
fecta & æqualis, quæ non compensat omne debi-
tum, sed unam duntaxat partem, aliâ gratiæ
condonatâ: Sed satisfactio quam purus homo
potest exhibere pro suo peccato mortali, est in-
jussimodi: Ergo non est perfecta & æqualis. Ma-
jorem non probat Vázquez, sed ut manifestam in-
ponit, Minorem verò ostendit ex eo quod quan-
do homo per contritionem pro suo peccato sa-
tisfacit, Deus gratis ipsi condonavit debitum
quod ex peccato contraxerat, carendi auxilio
quo converteretur, & actum contritionis eli-
geret.

eretur: Ergo omnis satisfactio puri hominis pro peccato proprio, partem debiti gratis condonata

supponit. Sed hæc ratio quæ sola huic Authori placuit, alii omnibus Theologis displicet, Tum quia hic non disputatur, utrum purus homo possit ad æqualitatem satisfacere pro peccatis quas meretur propter peccatum, sed an possit satisfacere pro culpa & offensâ, ratione cuius debentur pœnæ: illud autem debitum carenti auxilio quod est principium contritionis, est pœna, & non culpa. Tum etiam, quia si de ratione satisfactionis per se hæc pro culpa, esset extinctio omnis debiti, & exclusio omnis pœnæ, sequeretur satisfactionem Christi pro hominum peccatis non fuisse perfectam & condignam, quod est absurdum, ut infra patet. Sequela probatur: Homo per peccatum non solum contraxit debitum carenti omni auxilio intrinseco, sed etiam extrinseco: Ergo contraxit debitum carenti redemptione, seu actui satisfactorio quibus Christus satisfecit: Sed huiusmodi debita per satisfactionem Christi non sunt extincta, cum Christus non mernerit suam incarnationem, nec primum actum satisfactorium, nec auxilium datum ad illud: Ergo si ad perfectam satisfactionem pro culpa, necessarium est quod totum debitum per illam contractum extingatur, & omnem pœnam illi debitam excludat, satisfactio Christi pro peccatis hominum perfecta non fuit.

Secundò conclusionem istam probat Suarez hic disp. 4. lect. 7. ex eo quod licet peccatum mortale in ratione offensæ non sit gravitatis simpliciter infinitæ, habet tamen malitiam superioris ordinis ad omnem satisfactionem puræ creaturæ possibilem, unde cum res inferioris ordinis, quantumcunque multitudine, perfectione, & intensione crescant, non possunt adæquare id quod existit in ordine superiori: v.g. linea quamvis crescat, nunquam attingit quantitatem superficiei; animal quantumvis perfectiatur, nunquam potest attingere perfectionem Angelis; peccata venialia, quantumcunque crescant in multitudine & gravitate, nunquam pervenire possunt ad malitiam unius peccati mortalis, unde inferre, quod nullius creaturæ satisfactio compensare potest æqualiter offensam peccati mortalis.

Sed hæc etiam ratio non videtur efficax: Nam licet offensæ contra Deum commissæ, sit superioris ordinis ad omnes offensas irrogatas creaturis, non tamen est superioris ordinis, ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ, nisi offensæ peccati mortalis sit gravitatis simpliciter infinitæ: Ergo hoc negato, non potest negari quod homo purus possit pro tali offensâ satisfacere ad æqualitatem. Consequentia patet, Antecedens probatur. Offensæ peccati mortalis non est ordinis divini per essentiam, nec per communicationem divinitatis ut formæ seipsâ dantis gravitatem, sed alia est infinita simpliciter & entitativè: Ergo solum est ordinis divini objectivè, quatenus terminatur ad Deum, & participativè, seu derivativè, gravitate derivatâ à persona divina, per peccatum offensâ: Sed etiam actus charitatis est ordinis divini objectivè, terminatur enim ad Deum; & participativè, cum charitas creata sit effluxus & participatio charitatis divinæ: Ergo nisi offensæ peccati mortalis constituitur infinita simpliciter in genere moris, seu gravitatis & malitiæ simpliciter infinitæ, non erit superioris

Tam, IV.

ordinis ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ.

Respondebis, hæc quidem ratione convinci actum charitatis & odium Dei v. g. comparatione factâ secundum rationes específicas, ejusdem ordinis esse, quia utrumque ad Deum ut objectum terminatur, non tamen probari esse ejusdem ordinis, si comparantur in ratione satisfactionis & offensæ; nam sub hac consideratione valor satisfactorius actui charitatis conveniens, non à Deo cui fit satisfactio, sed à creatura satisfaciente sumitur; gravitas autem offensæ sumitur à Deo, cui irrogatur injuria, ac proinde actus charitatis, ut satisfactorius, comparatus cum odio Dei, ut habet rationem offensæ, est ordinis inferioris.

Verum hæc solutio & doctrina, in qua tota probabilitas oppositæ sententiæ consistit, facile convelli potest. In primis enim valor satisfactorius non solum sumitur à persona satisfaciente, sed etiam ab objecto & aliis circumstantiis concurrentibus ad actum: sicut gravitas offensæ, non solum à persona læsa, sed etiam ab objecto, & circumstantiis ad actum peccati concurrentibus desumitur: At licet persona actum charitatis eliciens non sit ordinis divini, objectum tamen illius ordinis divini est: Ergo valor satisfactorius, ex objecto actui charitatis conveniens, est ordinis divini, & per consequens in eodem ordine cum gravitate offensæ, desumpta ex persona offensæ.

Deinde, Et si persona creata actum charitatis eliciens, secundum se considerata, sit ordinis inferioris ad offensam; tamen ut exornata gratiâ sanctificante, ordinis divini est, & consequenter in eodem ordine cum offensâ: Ergo non solum valor satisfactorius, conveniens actui charitatis ex objecto, sed etiam valor illi competens ex persona satisfaciente, est ejusdem ordinis cum gravitate offensæ, sumpta ex persona offensæ.

Dices, quod ut valor personalis satisfactorius, & gravitas offensæ sint intra eundem ordinem, requiritur quod persona satisfaciens sit ejusdem ordinis cum persona offensâ, unde quia pura creatura, etiam ad dona gratiæ elevata, non est ejusdem ordinis cum Deo per peccatum offenso, nullius puræ creaturæ satisfactio potest esse ejusdem ordinis cum offensâ divina.

Sed contra, Ad satisfactionem æqualem non est necessaria æqualitas satisfaciens cum persona offensâ, sed sufficit æqualitas satisfactionis cum offensâ seu injuria illata, aliâs pro peccato veniali non posset creatura satisfacere condignè, quod est contra communiorum Theologorum sententiam: Ergo nec requiritur quod persona satisfaciens sit ejusdem ordinis cum persona offensâ, sed sufficit quod ejusdem ordinis sit cum offensâ seu injuria illata: At licet homo sanctificante gratiâ exornatus, non sit ejusdem ordinis cum Deo offenso, est tamen ejusdem ordinis cum offensâ Deo irrogata: Ergo dari potest valor satisfactorius qui sit ejusdem ordinis cum gravitate offensæ.

Confirmatur & urgetur amplius: Valor satisfactorius personalis actus charitatis, est ordinis divini participativè, et si non per essentiam: Sed gravitas offensæ, ut supra dicebamus, non est ordinis divini per essentiam, sed tantum derivativè: Ergo valor personalis actus charitatis, est ejusdem ordinis cum gravitate offensæ.

Ggg 1

Denique

Denique falsum est quod ait Suarez, nimirum rem inferioris ordinis, quantumcunque multiplicetur, vel intendatur, non posse adæquare perfectionem aut valorem ordinis superioris: Nam licet hoc verum sit in physicis, in moralibus tamen falsum est: etsi enim argentum, quantumcumque multiplicatur, nunquam adæquet perfectionem physicam auri; tamen in morali æstimatione illi æquivaler, imò aliquando præponderat; plus enim valent decem libræ argenti, quam unica auri. Idem aliis exemplis declarabitur articulo sequenti. Hac ergo ratione Suarez prætermittit.

9. Probatur primò nostra conclusio ratione fundamentalis, desumpta ex infinitate offensæ peccati mortalis, & finitate valoris satisfactorii cuiusvis puræ creaturæ, quæ potest sic proponi. Satisfactio condigna adæquari debet cum gravitate offensæ: At nullus actus hominis puri, quæcumque gratia exornati, suo valore adæquare potest gravitatem offensæ seu injuriæ Deo per peccatum mortale irrogatæ: Ergo nulla pura creatura potest condignam pro mortali offensa offerre satisfactionem. Major pater, Minor, in qua est difficultas, probatur. Satisfactio cuiuscunque creaturæ est valoris æstimationis finitæ: At offensa gravitas infinita est: Ergo nullius puræ creaturæ satisfactio adæquare potest gravitatem offensæ. Major est certa, Minor verò fusa à nobis ostensa est in Tractatu de peccatis, disp. 9. art. 6. ubi hanc celebrem questionem de malitia infinita peccati mortalis, in ratione offensæ fusa pertractavimus, & ostendimus, peccatum mortale, in ratione offensæ, desumere malitiam intrinsecè in genere moris infinitam, ex infinita maiestate & dignitate personæ divinæ cui irrogatur; sicut ex infinita dignitate personæ satisfaciendæ, actus satisfactorius valorem satisfactionis infinitum simpliciter & in genere moris desumit; quemadmodum enim persona satisfaciens est satisfactionis subiectum, idè quæ si sit infinitæ dignitatis, infinitum valorem illi communicat, ut infra de satisfactione Christi dicemus: ita persona per peccatum offensa, est morale subiectum offensæ, ut patet ex communi modo loquendi; non enim offendens, sed persona offensa, dicitur injuriam pati & recipere, & ex vulgari illo proloquio: *Honor est inhonorante, injuria autem in persona injuriata*: quare si talis persona sit infinitæ dignitatis, ut est Deus per peccatum mortale offensus, influet moraliter in offensam seu injuriam ipsi irrogatam, gravitatem & malitiam in genere moris simpliciter infinitam. Unde S. Thomas in 2. dist. 42. quæst. 1. art. 5. in corp. hæc habet: *Dicendum quod ratio quare ad eternam penam obligat peccatum, sumitur ex tribus: primò ex parte ejus in quem peccatur, qui est infinitè magnus, scilicet Deus, unde & offensa illius infinitè pœna digna est; quia quanto est dignior in quem peccatur, tanto peccatum magis puniatur. Et in resp. ad 2. Dicendum inquit quod ex hoc quod contra infinitum peccas, debetur tibi pœna infinita. Quibus verbis S. Doctor aperte declarat, effectum morale infinitum, nempe debitum pœnæ infinitæ in peccato mortali contineri, quod non esset verum, si illud in ratione offensæ malitiam tantum finitam contineret; effectus enim moraliter infinitus, non potest contineri in causa finita moraliter: Ergo juxta doctrinam D. Thomæ, dicendum est, peccatum morta-*

le in ratione offensæ, continere malitiam genere moris simpliciter infinitam, subindeque nullam puram creaturam adæqualitatem compensabilem.

Probatur secundò conclusio ratione probante specialiter, hominem non posse satisfacere rebus qualitate pro peccato mortali proprio, seu ipso satisfaciente commisso. Pœnitentia non est vera & stricta iustitia, sed duntaxat pars ordinis illius, ut ostendimus in Tractatu de pœnitentia. At pœnitentia non deficit à ratione strictæ & veræ iustitiæ, propter defectum stricti debiti, ut patet. Ergo solum, propter inæqualitatem satisfactionis quam pœnitens Deo exhibet pro peccato proprio, & impotentiam offerendi Deo pro illis æqualem & condignam satisfactionem. Sicut religio non deficit à ratione strictæ iustitiæ, & constituitur pars potentialis illius, ob carentiam stricti debiti ad exhibendum Deo cultum & honorem ipsi debitum, & infinitati maiestatis ejus æqualem, sed propter insufficienciam & impotentiam quæ est homini puro, ad talem cultum & honorem exhibendum.

Dico secundò: Nulla pura creatura potest condignè satisfacere pro culpa mortali, etiam aliena. Est contra Vegam lib. 3. in Tridenc. cap. 11. & Suarezem hic disp. 4. lect. 7. pro illa pluriter ferens, quos Vaquez ad oppositam trahit sententiam. Pro hac etiam sententia loquitur Dominicus Soto in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 4. & dist. 19. quæst. 1. art. 2. Sed ab illa ipsum vendicat Cippulus hic dub. 3. asserens is locis oppositum docere.

Hanc conclusionem probat Vaquez ubi supra cap. 7. quia omnis satisfactio puræ creaturæ debet fundari in gratia adoptionis, nullam enim perfectiorem gratiam pura creatura habere potest. At qui gratia adoptionis, quantumcunque perfecta, condignam satisfactionem pro peccato alieno fundare nequit; nam talis gratia esset ejusdem rationis cum gratia quam modò juxta habent: gratia autem quæ nunc est in iustis, non ordinatur ad merendum alteri primam gratiam, aut remissionem peccati; cum solum ex natura sua ordinetur ad perficiendum proprium subiectum, non vero extraneum: Ergo &c.

Sed hæc ratio non urget: quia Adversarii facile respondere possent, quod licet gratia adoptionis non fundet meritum respectu gratiæ alterius, vel condignam satisfactionem pro peccato illius, hoc tamen non oritur ex defectu aliquis perfectionis intrinsecæ ad hoc requisitæ, sed duntaxat ex defectu promissionis, pacti, & ordinationis Dei, qui ad illos effectus gratiam adoptionis ordinare noluit, sed duntaxat ad perficiendum subiectum in quo est: unde si Deus aliquem iustum constitueret caput aliorum hominum, posset aliis de condigno mereri, ut multi probabiliter sentiunt, & videtur insinuare D. Thomas 3. 2. quæst. 64. art. 4. ubi docet Christum potuisse aliquid puro homini communicare tantam gratiam plenitudinem, ut ejus meritum operaretur ad Sacramentorum effectus, & ut Sacramentorum effectus, sine ritu Sacramentorum conferre posset. Hac ergo ratione Vaquez 2. ut insufficienciam, prætermittit.

Probatur primò conclusio ex SS. Patribus, qui peccati mortalis gravitatem eo usque extollunt, ut asseriant non potuisse nisi personam aliquam divinam pro eo satisfacere. Sic Ambro-

bus in cap. 9. ad Hebræos, dicens: Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquando, nisi nati sumus Filii Dei moreretur pro nobis. Leo Papa lerm. 1. de Nativ. Nisi esset verus Deus, non offerret remedium, & nisi esset homo verus, non preberet exemplum. Augustinus in Eucherio, cap. 8. Neque per ipsum liberemur unum mediatorum Dei & hominum, Christum Iesum, nisi esset & Deus. Cyrillus Alexand. lib. de fide ad Reginas: Propter peccata universorum peccatis, nequaquam fas magnum fuisse, si purus homo tantum extitisset. Basilus in illud Galat. 3. Frater non redimis, reammet homo? Non (inquies) homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus, qui solus pro nobis omnibus propitiationem dare potest. Denique D. Thomas in 3. ad Annibald. dist. 20. art. 3. Non potuit homo hominem aliter redimi, nisi per incarnationem & unionem aliquam persone divine. Quod magis explicat cap. 1. dist. 20. quæst. 1. art. 4. dicens: Ex parte Dei fuit alius modus possibilis nostre liberationis, quia eius potentia limitata non est, quem si elegisset, convenientissimum fuisse, ut tamen habuisset rationem redemptionis, sed liberationis tantum, quia liberatio non fuisse facta per solutionem peccati. Ergo juxta doctrinam D. Thomæ, & aliorum SS. Patrum, purus homo non potest Deo satisfacere ad æqualitatem pro peccatis aliorum, sed ad rationem satisfactionis exhibendam, requiritur necessarii homo Deus, seu persona divina, in natura contra habitens.

Probat secundò conclusio ratione desumpta ex infinitate offensa Deo irrogata, & finitate satisfactionis cujuscunque creature, quam pro præcedenti conclusione adduximus: sicut enim hæc ratio probat quod non possit quis satisfacere ad æqualitatem pro peccato mortali proprio; ita etiam & quod satisfacere nequeat pro peccatis mortalibus aliorum. Unde D. Thomas quotiescumque de hac materia tractat, semper hanc rationem adducit, ut patet in 3. sent. dist. 20. quæst. 1. art. 2. ubi sic dicitur: Ad hoc ut satisfactio esset condigna, oportebat quod habuisset rationem infinitam, quia peccatum pro quo fiebat satisfactio, habebat infinitatem quandam ex tribus. Primò ex improprietate status divine, inquam offensa fuerat per contemptum irrogatam; quando enim major est in quem peccatur, tanto est gravior culpa. Secundò ex bono quod per peccatum auferatur, quod est infinitum, scilicet ipse Deus, qui participatone sunt homines beati. Tertiò ex ipsa natura que corrupta erat, quæ quidem infinitatem quandam habuit, quantum in ea possunt supposita in infinitum multiplicari: ratio autem pura creatura non potest habere infinitam offensionem, & ideo nulla pura creatura poterat sufficiens satisfactionem facere. Id non minùs clarè expressit hic art. 2. ad 2. dicens: Peccatum contra Deum commissum, quando infinitatem habet ex infinitate divine majestatis, tanto enim offensa est gravior, quando major est illi in quem delinquitur; unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, quæ Dei & hominis existens. Ubi particula, Quandam, additur ad significandum, illam infinitatem malitiae peccati esse tantum mortalem, non physicam, non vero ad negandum infinitatem simpliciter: alioquin male inde inferret D. Thomas, opus esse satisfactione simpliciter infinita Christi Dei & hominum. Unde aliis in locis idem S. Doctor usurpat vocem, infinitum, sine addito diminutive, ut 1. 2. quæst. 1. art. 2. ubi ait: Poena proportionatur peccato: in peccato autem duo sunt, quorum unum est aversio ab incommutabili bono, quod est infinitum unde ex hac parte peccatum est infinitum.

Objicies primò contra primam conclusionem. Reddens personæ offensa totum quod abstulit per offensa, perfectà æqualitate satisfacit, ut constat in illo qui centum abstulit, & centum reddidit: At eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum: Ergo pro illo perfectà æqualitate ei satisfacit, Major videtur manifesta, Minor probatur. Homo per peccatum mortale abstulit à Deo rationem ultimi finis, solum quoad affectum: At eliciens actum charitatis, reddit Deo, quantum ad affectum, rationem ultimi finis: Ergo illi reddit totum quod abstulerat per peccatum mortale.

Respondeo distinguendo Majorem: Reddens personæ offensa totum quod abstulit per offensa, perfectà æqualitate satisfacit: si reddat totum quod abstulit, actu adæquante in valore gravitatem offensa, concedo Majorem. Actum non adæquante, nego Minorem. Similiter distinguo Minorem: eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum, actu non adæquante in valore gravitatem offensa, concedo Minorem: actu illam adæquante, nego Minorem, & Consequentiam.

Explicatur solutio: Duplex datur satisfactio, una pro re ablata, quæ vocatur restitutio: altera pro injuria illata, quæ dicitur propriè satisfactio: ad illam sufficit restitutio æquivalentis; ad hanc verò requiritur æqualitas valoris obsequii, cum gravitate injuriæ: unde si plebeius aliquid à Rege auferret per rapinam, & æquivalens restitueret, satisfaceret quidem pro re ablata, non tamen pro injuria illi irrogata, quantumcunque Rege subiceret, eo quod illius humiliatio in ratione satisfactionis, non adæquaret injuriæ gravitatem. Quia ergo actus charitatis, in ratione satisfactionis & obsequii, non est æqualis in valore cum gravitate offensa Deo per peccatum mortale irrogatam: nam ista in genere moris est infinita simpliciter, ille verò habet valorem & bonitatem infinitam tantum objective, & secundum quid, ut in prima probatione conclusionis diximus; hinc fit, quod licet actus charitatis affectivè reddat Deo totum quod peccator affectivè illi abstulit per peccatum, non potest tamen dici sufficiens satisfactio, sed duntaxat sufficiens restitutio.

Objicies secundò: Si purus homo non posset pro peccato mortali proprio condignè satisfacere, maxime quia peccatum mortale est offensa Dei gravissima, & infinitæ malitiæ & gravitatis, quam satisfactio puræ creature adæquare nequit: At hæc ratio non convincit de omni peccato mortali: Ergo saltem pro aliquo peccato mortali poterit pura creatura condignè satisfacere. Major patet ex suprà dictis, Minor probatur. Possibile est peccatum mortale commissum cum ignorantia invincibili quod Deus offendatur per illud: Sed tale peccatum infinitæ gravitatis non est, cum non sit offensa Dei, ad quam requiritur quod voluntariè Deo irrogetur, subindeque quod homo cognoscat se Deum per talem actionem offendere. Ergo ratio nostram conclusionem probans, non convincit puram creaturam pro nullo peccato mortali posse condignè satisfacere.